

กองวิเทศสัมพันธ์
เลขรับที่ 0439
วันที่ 18 ก.พ. 2557
เวลา 14.23 น.

มหาวิทยาลัยมหิดล
เลขรับ 02774
วันที่ 18 ก.พ. 2557
เวลา 13.00 น.

ที่ กท ๐๓๑๗.๕/ ๑๖๗

3
ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
๖๒ ถนนวิภาวดีรังสิต
เขตดินแดง กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

เรื่อง เอกสารวิเคราะห์สถานการณ์สำคัญรายสัปดาห์

เรียน อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารวิเคราะห์สถานการณ์สำคัญรายสัปดาห์ หัวข ๓ - ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้จัดทำเอกสารวิเคราะห์สถานการณ์สำคัญรายสัปดาห์ ฉบับที่ ๑๙/๕๗ หัวข ๓ - ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ เรื่อง “มองภาพรวมแผนยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติญี่ปุ่น ๒๐๑๓” รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย สรุปได้ดังนี้

๑. หลังญี่ปุ่นเกิดข้อพิพาททางทะเลกับจีน เหนือหมู่เกาะเซนกากุ ตลอด ๕ ปีที่ผ่านมา ญี่ปุ่นได้เพิ่มแสนยานุภาพให้กับกองกำลังป้องกันตนเอง รวมถึงเมื่อเร็วๆ นี้ ยังก่อตั้งสภาความมั่นคงแห่งชาติญี่ปุ่น (National Security Council: NSC) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันประเทศ เพื่อรับมือกับสถานการณ์ความมั่นคงในเอเชียที่เปลี่ยนแปลงไป จนกระทั่งเมื่อกลางเดือนธันวาคม ๒๐๑๓ รัฐบาลญี่ปุ่นได้อนุมัติแผนยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ “National Security Strategy 2013” ภายหลังจากที่จีนประกาศ “เขตแสดงตนเพื่อการป้องกันทางอากาศในทะเลจีนตะวันออก”

๒. ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติในบริบทของสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง และความท้าทายที่ญี่ปุ่นนำมาพิจารณาในการวางยุทธศาสตร์แห่งชาติฉบับนี้แบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ๑) สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทั่วโลกและความท้าทาย ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงดุลแห่งอำนาจ เทคโนโลยี และนวัตกรรม การแพร่กระจายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง การก่อการร้ายระหว่างประเทศ ความเสี่ยงทั่วไปของโลก ความท้าทายต่องานด้านความมั่นคงของมนุษย์ เศรษฐกิจโลกและความเสี่ยง และ ๒) ความท้าทายในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ได้แก่ ลักษณะของสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ของภูมิภาคเอเชีย การเสริมกำลังทางทหารของเกาหลีเหนือ การดำเนินงานของจีนในพื้นที่ต่างๆ

๓. ญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับการใช้หลัก “สันตินิยมเชิงรุก (Proactive pacifism)” ในการเข้าไปมีส่วนร่วมด้านการสร้างสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่งคั่งของโลก ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าเป็นเพียงวิธีการที่จะทำให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน และเพื่อไม่ให้นานาชาติหวาดระแวงต่อบทบาทเชิงรุกด้านความมั่นคงของญี่ปุ่นในอนาคต แต่แท้จริงแล้วอาจแฝงไปด้วยยุทธศาสตร์การต่อกรกับจีน โดยมีสหรัฐฯ ซึ่งเป็นพันธมิตรที่ดีเป็นตัวช่วยที่มาร่วมกับนโยบายรักษาความมั่นคงแห่งชาติ และนโยบายเศรษฐกิจต่อภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ในลักษณะนโยบายการรักษาสมดุล (Rebalance Policy)

จึงเรียนมาเพื่อกรุณาทราบ

ขอแสดงความนับถือ

พันเอก

(อภิศักดิ์ สมบัติเจริญนท์)

รองผู้อำนวยการศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ ฯ ทำการแทน

ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

กองศึกษาวิจัยทางยุทธศาสตร์ ฯ

โทร./โทรสาร ๐ ๒๒๗๕ ๕๗๑๕

SSC Weekly Focus

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคงของประเทศไทยสัปดาห์

ฉบับที่ ๑๙/๕๗

๓ - ๙ ก.พ.๕๗

มองภาพรวมแผนยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติญี่ปุ่นปี ๒๐๑๓

ญี่ปุ่นได้อนุมัติแผนยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ ๒๐๑๓ โดยมีบริบทของสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคง และความท้าทายต่อความมั่นคงแห่งชาติที่ญี่ปุ่นนำมาพิจารณา ทั้งเรื่องดุลแห่งอำนาจ เทคโนโลยี นวัตกรรม การก่อการร้ายข้ามชาติ การแพร่กระจายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง และความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งระบบเศรษฐกิจ ฯลฯ แต่ประเด็นที่ญี่ปุ่นให้ความสำคัญอย่างมาก คือ การใช้หลักสันตินิยมเชิงรุก (Proactive pacifism) ในการเข้าไปมีส่วนร่วมด้านการสร้างสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่งคั่งของโลก ซึ่งการใช้คำว่า “สันตินิยมเชิงรุก” ก็อาจเป็นไปได้ว่า เป็นเพียงวิธีการที่จะทำให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน และเพื่อไม่ให้นานาชาติหวาดระแวงต่อบทบาทเชิงรุกด้านความมั่นคงของญี่ปุ่นในอนาคต แต่แท้จริงแล้วอาจแฝงไปด้วยยุทธศาสตร์ในการต่อกรกับจีน โดยมีสหรัฐฯ ซึ่งเป็นพันธมิตรที่ดี เป็นตัวช่วยที่มาร่วมกับนโยบายรักษาความมั่นคงแห่งชาติ และนโยบายเศรษฐกิจต่อภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในลักษณะนโยบายการรักษาสมดุล (Rebalance Policy)...

หลังเกิดข้อพิพาททางทะเลกับจีน เหนือหมู่เกาะเซนกากุ ตลอด ๕ ปีที่ผ่านมา ญี่ปุ่นได้เพิ่มแสนยานุภาพให้กับกองกำลังป้องกันตนเอง โดยการซื้อเรือดำน้ำ ระบบต่อต้านขีปนาวุธ ฯ ซึ่งจากผลวิจัยล่าสุดของสถาบันวิจัยสันติภาพระหว่างประเทศ กรุงสต็อกโฮล์ม สวีเดน (Stockholm International Peace Research Institute: SIPRI) ในปี ๒๐๑๓ ญี่ปุ่นได้ทุ่มงบประมาณให้กับกระทรวงกลาโหมมากที่สุดเป็นอันดับ ๕ ของโลก ขณะที่จีนและสหรัฐฯ อยู่อันดับที่ ๒ และ ๑ ตามลำดับ รวมถึงเมื่อเร็วๆ นี้ยังก่อตั้งสภาความมั่นคงแห่งชาติญี่ปุ่น (National Security Council: NSC) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบูรณาการโครงสร้างการตัดสินใจ ดำเนินนโยบายทางการทูต และป้องกันประเทศ เพื่อรับมือกับสถานการณ์ความมั่นคงในเอเชียที่เปลี่ยนแปลงไป จนกระทั่งล่าสุด เมื่อกลางเดือน ธ.ค. ๒๐๑๓ รัฐบาลญี่ปุ่นได้อนุมัติแผนยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ “National Security Strategy 2013” เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการป้องกันประเทศให้มากขึ้น ภายหลังจากที่จีนประกาศ “เขตแสดงตนเพื่อการป้องกันทางอากาศในทะเลจีนตะวันออก (Air Defense Identification Zone: ADIZ)” อันแสดงถึงนัยยะในการต่อกรกับจีน ดังนั้น หากพิจารณายุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติในบริบทของสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคง

และความท้าทายต่อความมั่นคงแห่งชาติที่ญี่ปุ่นนำมาพิจารณาในการวางยุทธศาสตร์แห่งชาติฉบับนี้ ซึ่งแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ระดับโลก และเอเชียแปซิฟิก สรุปได้ดังนี้

๑. สถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงทั่วโลกและประเด็นความท้าทาย

◆ การเปลี่ยนแปลงดุลแห่งอำนาจ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ตั้งแต่ศตวรรษที่ยี่สิบ ดุลแห่งอำนาจของประชาคมระหว่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งได้รับอิทธิพลจากการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะจีนที่มีบทบาทในประชาคมระหว่างประเทศมากขึ้น แต่ถึงอย่างไร สหรัฐฯ ก็ยังคงเป็นมหาอำนาจที่ใหญ่ที่สุดของโลก และยังมีนโยบายรักษาความมั่นคงแห่งชาติ และนโยบายเศรษฐกิจต่อภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในลักษณะการรักษาสมดุล (Rebalance Policy) นอกจากนี้ ในยุคโลกาภิวัตน์ที่เทคโนโลยีและนวัตกรรมก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว อันอาจเกิดปัญหาการก่อการร้าย และการก่ออาชญากรรม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของญี่ปุ่น

◆ การแพร่กระจายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง ญี่ปุ่นเป็นประเทศเดียวที่เคยประสบกับสงครามระเบิดปรมาณูในช่วงสงคราม ทำให้ตระหนักถึงความรับผิดชอบในประเด็นที่ว่า “โลกที่ปราศจากอาวุธนิวเคลียร์ (A world free of nuclear weapons)” ทั้งการเคลื่อนย้าย

สถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงและความท้าทายต่อความมั่นคงแห่งชาติญี่ปุ่น ปี ๒๐๑๓

๑. สถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงทั่วโลกและความท้าทาย • การเปลี่ยนแปลงดุลแห่งอำนาจ เทคโนโลยี และนวัตกรรม • การแพร่กระจายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง • การก่อการร้ายระหว่างประเทศ • ความเสี่ยงทั่วไปของโลก • ความท้าทายต่องานด้านความมั่นคงของมนุษย์ • เศรษฐกิจโลกและความเสี่ยง	๒. ความท้าทายในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก • ลักษณะของสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ของภูมิภาคเอเชีย • การเสริมกำลังทางทหารของเกาหลีเหนือ • การดำเนินงานของจีนในพื้นที่ต่างๆ

Infographic by: กศย.ศศย.สพท.

แพร่กระจาย ปรับปรุงประสิทธิภาพอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง และวิธีการจัดส่ง อีกทั้ง การพัฒนานิวเคลียร์และชีปนาวุธโดยเกาหลีเหนือ และนิวเคลียร์อิหร่านที่ยังเป็นภัยคุกคามร้ายแรงต่อสันติภาพ ความมั่นคงในภูมิภาคและประชาคมระหว่างประเทศ

◆ **การก่อการร้ายระหว่างประเทศ** การโจมตีของผู้ก่อการร้าย และองค์การก่อการร้ายระหว่างประเทศยังคงเกิดขึ้นอย่างรุนแรง โดยใช้ประเทศที่มีความไม่แน่นอนทางการเมืองและการปกครองเป็นฐานสำหรับการดำเนินการต่างๆ ซึ่งญี่ปุ่นถือเป็นหนึ่งในเป้าหมายที่ต้องเผชิญกับภัยคุกคามดังกล่าวทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ทั้งนี้ จึงเห็นว่าการให้ความสำคัญผ่านความร่วมมือระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น

◆ **ความเสี่ยงทั่วไปของโลก** กรณีความขัดแย้งทางผลประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติระหว่างรัฐ ทำให้รัฐต่างๆ มีมาตรการรักษาความมั่นคงมากขึ้น อาทิ กรณีทะเลจีนใต้ที่เห็นว่าการให้ความเคารพต่อข้อกฎหมายทางทะเล สิทธิเสรีภาพในการเดินเรือและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ ยังมีความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากเส้นทางเดินเรือ ปัญหาพลังงานและสิ่งแวดล้อมในตะวันออกกลาง จนอาจนำไปสู่ความขัดแย้งในระดับภูมิภาคและการก่อการร้ายระหว่างประเทศได้ และท่ามกลางภาวะความเสี่ยงจากการโจมตีบนโลกไซเบอร์ ทำให้ญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับระดับการพัฒนาระบบป้องกันที่สูงขึ้น เนื่องจากเห็นว่าการรักษาความมั่นคงแห่งชาติเป็นประเด็นที่สำคัญ

◆ **ความท้าทายต่อทางด้านความมั่นคงของมนุษย์** แนวโน้มในอนาคตที่จะมีการเคลื่อนย้ายแรงงาน สินค้า ต้นทุน ข้ามพรมแดนอย่างมาก เป็นผลให้เศรษฐกิจขยายตัว แต่ในทางตรงกันข้าม ยังคงพบปัญหาที่ไม่สามารถจัดการได้โดยลำพังอีกมากมาย อาทิ ความยากจนที่นำไปสู่ความไม่เสมอภาค ปัญหาด้านสุขภาพ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ความมั่นคงด้านอาหาร ความมั่นคงของมนุษย์ในประเด็นของความอยู่รอด คัดค้านความเป็นมนุษย์ ฯลฯ ดังนั้น ญี่ปุ่นจึงจะส่งเสริมมาตรการที่จำเป็นตามหลักการของความมั่นคงของมนุษย์

◆ **เศรษฐกิจโลกและความเสี่ยง** ในยุคปัจจุบัน ความเสี่ยงจากการขยายตัวของวิกฤตเศรษฐกิจจากประเทศต่างๆ ประกอบกับการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจโลกมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดความกังวลเกี่ยวกับปัญหาการชะลอตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเกิดใหม่ และประเทศกำลังพัฒนา อีกทั้ง ในปีที่ผ่านมาความก้าวหน้าของเทคโนโลยี นวัตกรรม ทำให้มีการใช้พลังงานและทรัพยากร ในเชิงการแข่งขันที่รุนแรง จนอาจทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม การขาดแคลนอาหารและน้ำตามมา

๒. ความท้าทายในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

◆ **ลักษณะของสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก** จากการเปลี่ยนแปลงดุลแห่งอำนาจของโลก ซึ่งทำให้ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมีความสำคัญมากขึ้น และเกิดสถานการณ์ที่ถูกเรียกว่า "gray-zone" คือ สถานการณ์ไม่สงบหรือมีความเสี่ยงที่อาจพัฒนาไปสู่สถานการณ์ร้ายแรงต่อไปได้ในอนาคต แต่อย่างไรก็ดี เป็นโอกาสสำหรับการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศในภูมิภาค และ

การหารือระดับพหุภาคี อาทิ การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง (ASEAN Regional Forum : ARF) ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะช่วยพัฒนาความเข้าใจ และช่วยส่งเสริมความมั่นคงในระดับภูมิภาคร่วมกันต่อไป

◆ **การเสริมกำลังทางทหารของเกาหลีเหนือ** ขณะที่เกาหลีเหนือยังคงเผชิญกับความยากลำบากทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง เนื่องด้วยต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในกิจการทหาร ทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง อาวุธนิวเคลียร์ ชีปนาวุธ จรวด และการใช้กำลังทางทหาร ล้วนทำให้เกิดความตึงเครียดในภูมิภาคนี้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดความกังวลว่าจะเป็นภัยคุกคามต่อประชาคมระหว่างประเทศ

◆ **การดำเนินงานของจีนในพื้นที่ต่างๆ** มีความคาดหวังว่า จีนจะร่วมปฏิบัติตามบรรทัดฐาน และแสดงบทบาทความร่วมมือในระดับภูมิภาคและระดับโลกมากขึ้น เนื่องด้วยจีนมีการพัฒนาศักยภาพทางทหารอย่างรวดเร็วผ่านการเพิ่มงบประมาณทางทหารอย่างต่อเนื่อง การละเมิดสิทธิเสรีภาพในการบินเหนือทะเลหลวง โดยการประกาศ "เขตแสดงตนเพื่อการป้องกันทางอากาศในทะเลจีนตะวันออก (ADIZ)" รวมทั้งท่าทีของจีนที่ญี่ปุ่นและประชาคมระหว่างประเทศเกิดความกังวล ดังนั้น รัฐบาลญี่ปุ่นจำเป็นต้องใช้ความระมัดระวังกับสถานการณ์เหล่านี้เป็นอย่างมาก

ยุทธศาสตร์ความมั่นคงญี่ปุ่นในบริบทโลก ๒๐๑๓

จากยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติที่ญี่ปุ่นได้ประเมินไว้นั้น ถึงแม้จะมีวาระซ่อนเร้น เพื่อตอบสนองนโยบายชาตินิยมของนายอาเบะหรือไม่ ก็สามารถทำให้ทราบถึงมุมมองที่ญี่ปุ่นจะเข้าไปมีส่วนร่วมเชิงรุกมากขึ้นในการสร้างสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่งคั่งของโลก โดยใช้หลักสันตินิยมเชิงรุก (Proactive pacifism) บนพื้นฐานของความร่วมมือระหว่างประเทศ และป้องกันการเกิดภัยคุกคามด้วยการเสริมสร้างความสัมพันธ์มิตรระหว่างญี่ปุ่นและสหรัฐฯ เพื่อตอบสนองต่อการแผ่อิทธิพลของจีน

ดังนั้น นอกจากไทยควรติดตามสถานการณ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยแล้ว ก็อาจนำยุทธศาสตร์ความมั่นคงของญี่ปุ่นมาศึกษา และวิเคราะห์เปรียบเทียบร่วมกับยุทธศาสตร์ของประเทศมหาอำนาจอื่นๆ เพื่อสามารถวางยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับภัยคุกคามที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับไทยได้ต่อไป...☞

อ้างอิง

- ⇒ http://www.kantei.go.jp/foreign/96_abe/documents/2013/_icsFiles/afieldfile/2013/12/18/NSS.pdf
- ⇒ http://www.mod.go.jp/e/publ/w_paper/2013.html
- ⇒ <http://news.asia.tu.ac.th/?p=1323>

